

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук

Дудник Наталії Аркадіївни

на дисертаційну роботу

Курінного Яна Віталійовича

**«Первинна економічна соціалізація дітей 5 – 6-річного віку
у дошкільних навчальних закладах»,**

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження Курінного Яна Віталійовича не викликає заперечень, оскільки вона обумовлена значними змінами сучасного суспільства, які істотним чином стосуються й соціально-економічної сфери. За таких обставин актуальності набуває проблема первинної економічної соціалізації особистості. Слід зазначити, що ця проблема є актуальною для дітей 5–6-річного віку, оскільки у дітей визначається процес раннього входження в економічну сферу суспільства на підставі вироблення адекватних уявлень про економічні категорії, економічні цінності та формування Я-економічного відповідно до потреб і вимог сучасного суспільства.

Дослідження Курінного Яна Віталійовича є частиною науково-дослідної теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи ДВНЗ Донбаського державного педагогічного університету (м. Слав'янськ) у межах комплексної наукової теми «Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення» (державний реєстраційний номер 0115U003305).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Донбаського державного педагогічного університету (протокол № 4 від 26.12.2014 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 632 від 22.04.2015 р.).

Заслуговує на увагу цілісність дослідження, що охоплює різні бачення проблеми, аналіз сучасного її стану. У дисертаційному дослідженні Курінний Ян Віталійович робить спробу вирішити суперечності між: потребами

сучасного суспільства в оптимальному рівні соціально економічної обізнаності молоді особистості та недостатністю наукових досліджень, що закладають теоретичні засади первинної економічної соціалізації; визнанням важливості первинної економічної соціалізації особистості в період дошкільного дитинства та недостатньою розробленістю теорії первинної економічної соціалізації 5-6 річних дітей, проектування соціально-педагогічних умов для її реалізації в умовах дошкільного навчального закладу; необхідністю практичного вирішення проблеми первинної економічної соціалізації старших дошкільників і недостатнім науково-технологічним і методичним забезпеченням цього процесу.

Вдалою є структура дисертації, яка логічно й ґрунтовно відображає задум і концепцію дослідження.

Дисертантом чітко визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, окреслено методи дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, показано результати впровадження та апробації результатів дослідження.

Дисертант ставить за мету – науково обґрунтувати, упровадити та експериментально перевірити ефективність соціально-педагогічних умов первинної економічної соціалізації дітей 5 – 6-ти років в умовах дошкільного навчального закладу.

Відповідно до поставленої мети, логічно та послідовно побудовано структуру дисертації: вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

На основі аналізу наукової філософської, психологічної та соціально педагогічної літератури автором розкрито сутність і структуру понять «економічна соціалізація особистості» (процес засвоєння соціального досвіду, його перетворення та входження особистості економічне середовище. Це процес активної взаємодії із середовищем, у якому виявляються і формуються відповідні очікування, цінності, установки, здібності), «первинна економічна соціалізація дітей 5 – 6-ти років» (як

спеціально організований соціально педагогічний процес, основою, метою, прогнозованим результатом якого є вироблення адекватних уявлень про економічні категорії, розвиток і засвоєння навичок та різних форм економічної поведінки), зміст поняття «Я-економічне» (як інтегральної якості особистості дитини дошкільного віку, складником якої є: наявність певних економічних знань (факти, поняття), економічного мислення (принципи, закономірності) та певної поведінки (якості особистості)), встановлено основні структурні компоненти «Я-економічне: когнітивний, емоційно-ціннісний та практично-діяльнісний з відповідними показниками та схарактеризовано рівні сформованості первинної економічної соціалізації дітей 5 – 6-ти років: низький, середній, високий.

Дослідником вдало дібраний відповідний діагностичний інструментарій для з'ясування готовності педагогів ДНЗ до реалізації завдань первинної економічної соціалізації вихованців: бесіди, інтерв'ювання, анкетування, бліц-опитування, яке доповнено різними видами спостереження, протоколюванням, тестуванням, аналізом програм, вивченням продуктів професійної діяльності педагогів тощо. Діагностичний інструментарій, який застосовувався на констатувальному етапі експерименту, забезпечив одержання вірогідних результатів щодо проблем первинної економічної соціалізації у дітей старшого дошкільного віку, що дало змогу з'ясувати недоліки, які потребують усунення та коригування. Це свідчить про те, що дисертант достатньо мірою оволодів методикою самостійного педагогічного дослідження.

Тому, без сумнівів, цінним у науковому доробку автора є теоретичне обґрунтування та апробація соціально-педагогічних умов первинної економічної соціалізації дітей 5-6-ти років у дошкільному навчальному закладі, а саме: створення предметно-розвивального середовища, зорієнтованого на формування Я-економічного в дітей 5–6-ти років; консолідація зусиль соціальних педагогів, вихователів та батьків щодо оптимізації змін ціннісних орієнтацій особистості дитини 5–6-ти річного

віку; використання гри економічної спрямованості як провідного засобу формування Я-економічного в дітей 5 – 6-ти років в умовах дошкільного навчального закладу.

Загальна динаміка зростання рівнів первинної економічної соціалізації дітей 5 – 6-ти років у дошкільних навчальних закладах експериментальних груп за кожним показником від початку формувального етапу експерименту до його завершення продемонстрували суттєві зміни у компонентах первинної економічної соціалізації дітей, які належали до високого та середнього рівнів, й зменшення кількості респондентів, яких за результатами констатувального етапу експерименту було віднесено до низького рівня. Також автором констатовано зміни, які відбулися у ставленні педагогів дошкільного навчального закладу до проблеми первинної економічної соціалізації, до власної соціально-економічної обізнаності та розуміння важливості економічної освіти вихованців дошкільних навчальних закладів.

Отже, дисертація Курінного Я. В. відзначається новизною результатів дослідження, має практичне значення. Одержані результати можуть бути безпосередньо використані в практиці раннього соціально-економічного розвитку дітей у дошкільних навчальних закладах, у соціально-виховній діяльності соціальних служб для дітей і молоді, у роботі з батьками та громадськістю. Теоретико-методичні та технологічні матеріали дисертації можуть бути застосовані в процесі підвищення кваліфікації вихователів дошкільних навчальних закладів із економічної соціалізації дітей 5 – 6-ти років, у процесі викладання соціально-педагогічних дисциплін для майбутніх вихователів, соціальних педагогів та соціальних працівників, у системі підвищення кваліфікації соціально-педагогічних працівників.

Висновки дисертації достатньо виважені, логічні, достовірні, науково обгрунтовані й відповідають поставленим завданням.

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження викладено в 15 одноосібних наукових публікаціях автора, із них 7 – у фахових виданнях

України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 7 – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Кількість та обсяг опублікованих праць переконує в належній апробації та впровадженні основних положень дослідження.

Зміст, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

Даючи в цілому позитивну оцінку дисертаційному дослідженню Курінного Яна Віталійовича «Первинна економічна соціалізація дітей 5 – 6-ти річного віку у дошкільних навчальних закладах», висловимо кілька думок дискусійного характеру:

1. Розкриваючи теоретичні аспекти готовності педагогів до реалізації завдань первинної економічної соціалізації вихованців, бажано було б чіткіше окреслити завдання, які стоять перед вихователями у процесі реальної практики в умовах дошкільного навчального закладу.

2. На нашу думку, у дисертаційній роботі варто було б повніше розкрити роль соціальних педагогів при консолідації їхніх зусиль з вихователями і батьками щодо оптимізації процесу набуття економічних знань та економічного досвіду дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу.

3. Більш ґрунтовного висвітлення потребує взаємозв'язок і динаміка основних компонентів Я-економічного особистості дитини під впливом експериментальних соціально-педагогічних умов.

4. У дисертації доречно було б розкрити аспекти забезпечення наступності в діяльності дошкільного навчального закладу та початкової школи у вирішенні проблеми подальшої соціально-економічної соціалізації дітей.

Загальний висновок

Попри всі висловлені зауваження виконане Курінним Яном Віталійовичем дослідження є самостійною завершеною роботою, містить

цінний як теоретичний, так і практичний матеріал, а отримані результати роблять вагомий внесок у теорію і практику соціальної педагогіки.

Дисертація відповідає пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), що дає підстави для присудження Курінному Яну Віталійовичу наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Отже, дисертаційна робота „Первинна економічна соціалізація дітей 5 – 6-річного віку в дошкільних навчальних закладах” є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Курінний Ян Віталійович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
завідувач дошкільного навчального
закладу ясла-садка комбінованого типу № 12,
Уманської міської ради

Н.А.Дудник

Особистий офіс
Дудник Н.А.

Касимови
в.з.д.у.ч. освіти

Д.А. Дудник